

Pedagogers syn på musik som språkutvecklande verktyg

- På förskolan och öppna förskolan

Hampus Ahlcrona

Girish Framvik

**Examensarbete 15 HP
Läraryrket
Institutionen för individ och samhälle
Vårterminen 2019**

Arbetets art: Examensarbete 15 hp, Förskolläraryrket

Titel: Pedagogers syn på musik som språkutvecklande verktyg – På förskolan och öppna förskolan

Engelsk titel: Teachers view on music as a language developing tool – In preschool and open preschool

Sidantal:

Författare: Hampus Ahlcrona, Girish Framvik

Examinator: Björn Harström

Datum: Augusti 2019

Sammanfattning

Inledning: Idén till denna studie framkom efter vår verksamhetsförlagda utbildning (VFU) från förskolläraryrket på Högskolan Väst. Musiken och sången finns alltid närvarande genom sångstunder, spontansång vid matbordet eller i form av sångtexter och noter uppsatta på väggarna. Dock är de lärarledda musikaktiviteterna ofta i återskapande form, eller call-response form, det vill säga att barn upprepar något som en pedagog sjunger först. Hur kan det komma sig att musiken, som i läroplanen inte har en uttalad koppling till språket, har en förhållandevis stor roll i förskoleverksamhetens vardag?

Syfte: Studiens syfte är att undersöka hur pedagoger använder musik och musikaktiviteter i språkutvecklande syfte i förskolan. Frågeställningar som användes var på vilka sätt musik kan användas i språkutvecklande syfte, och hur förskolans pedagoger talar om kopplingen mellan musik och språkutveckling.

Metod: För att svara på dessa frågeställningar valde vi att använda oss av den kvalitativa forskningsmetoden, närmare bestämt fokusgrupper. Genom de diskussioner som uppstår i fokusgrupper vidgas deltagarnas synsätt, erfarenheter och åsikter med hjälp av de andra deltagarnas perspektiv. Vi valde just denna metod då vi anser att den ger oss data som kan ge svar på de frågeställningar som framställts. Studien utfördes på förskolor i Västsverige, med deltagare i spridd ålder från flera olika kommunala förskolor samt en öppen förskola inom samma område.

Resultat: Resultatet visar att musiken till stor del används som ett språkutvecklande verktyg på grund av det intresse och den uppmärksamhet musiken bidrar med, den sprider glädje och hjälper barn att slappna av. Det är lätt att variera lärarledda aktiviteter samt anpassa nivån på lärandeobjektet till varje individs behov och nivå. Enligt vissa pedagoger ses inte användningen av instrument i musikaktiviteter som nödvändigt för barns språkutveckling, men det ses som en stor tillgång att ha musikaliskt kunniga pedagoger i arbetslaget. Det syns även skillnad i arbetssättet på förskolor och på öppna förskolan, där öppna förskolan inte har samma krav på verksamheten. Trots det sker sångstunder och musikaktiviteter regelbundet där syftet ofta är att stötta barn i sin språkliga utveckling.

Innehåll

Innehåll	3
Inledning	1
Syfte	1
Frågeställningar	1
Forskningsöversikt	1
Musikens kopplingar till språk	1
Språkutveckling genom musikaliska aktiviteter	4
Musikutveckling	5
Teoretisk ansats och nyckelbegrepp	6
Metod	7
Urval	8
Bearbetning och analys	8
Etiska överväganden	9
Litteratursökning	9
Metoddiskussion.....	10
Resultat	11
Musikaktiviteter för språkutveckling	11
Pedagogers syn på språkutveckling med musik	13
Diskussion	16
Arbetsättet med musik	16
Artlitteracy som språkutvecklande metod	17
Pedagogers självförtroende och att testa nya saker	17
Variation av metoder	18
Ett verbalt- och ickeverbalt språk.....	19
Multimodalitet och interdisciplinärt lärande	19
Kultur och modersmål	20
Slutord och förslag till vidare forskning	20
Referenser	21
Bilagor	

Inledning

Musiken är ofta en daglig del av förskolans verksamhet, det kan vara en god morgon-sång, musikstund innan lunch eller spontant trummande på en låda av ett barn. De sånger som sjungs är ofta i upprepande form eller i en call-response form, det vill säga att en sångledare sjunger en textrad och resten svarar med samma textrad eller ett svar på sångledarens text, eller helt enkelt en text med tillhörande melodi. Rörelser som hör ihop med sången förekommer även och barnen ser ut att ha mycket roligt i dessa stunder. Dessa observationer som kommit fram under vår verksamhetsförslagda utbildning (VFU) har väckt en tanke hos oss som författare. Att sången används till sådan stor utsträckning kan mycket väl innebära att det finns ett syfte utöver att bara sjunga och dansa tillsammans. I tidigare kurser har vi läst om musik som språkutvecklande verktyg, att rytmer och melodier kan göra ord och meningar lättare att förstå. Läroplanen för förskolan Lpfö98 (Skolverket, 2016) nämner musik som en viktig del i förskolans vardag, men ingenting om kopplingen mellan musik och språk. Hur kan det komma sig att musiken, som i läroplanen inte har en uttalad koppling till språket, har en förhållandevis stor roll i förskoleverksamhetens vardag?

Syfte

Syftet med arbetet är att få ökad kunskap om förskoleverksamhetens idéer och praktiker rörande musik som språkutvecklande verktyg.

Frågeställningar

På vilka sätt kan musik användas i språkutvecklande syfte?

Hur talar förskolans pedagoger om kopplingen mellan musik och språkutveckling?

Forskningsöversikt

Under denna rubrik framförs en översikt på forskning som rör ämnet musik som språkutvecklande verktyg för förskolebarn. En variation av kvalitativa och kvantitativa studier redovisas för att sedan ligga som grund för analysarbetet.

Musikens kopplingar till språk

Lagerlöf & Wallerstedt (2018) visar med hjälp av fokusgruppsintervjuer att musikundervisning i förskolan ofta tolkas som att det går i två riktningar, dels att musiken ses som något känslöväckande från upplevelser och deltagande, dels som ett ämnesinnehåll som ska läras ut med tillhörande språkliga begrepp och didaktik. Då en stor del av verksamma förskollärare idag ser sin musikaliska förmåga som för bristfällig för att kunna användas i undervisning (se Ehrlin, 2012; Lagerlöf & Wallerstedt, 2018) påverkas även barns vilja att lära och utöva musik. Trots detta ser vi musiken dagligen i förskolor vi vikarierat eller haft VFU på. Genom observationer och intervjuer visar Ehrlin och Wallerstedt (2013) att förskollärare inte anser att en bra ämneskunskap inom musiken är betydande för arbetsrollen, men efter

kompetensutveckling med en musikpedagog ändrades denna åsikt. De förskollärare som deltog i studien insåg att fokus inte bara ligger på att bygga en bro mellan musik och språkutveckling, men genom att utveckla musikens olika aspekter kan det användas som hjälpmedel för barns språkutveckling. Om pedagoger har självförtroende i sin musikaliska förmåga kan de implementera det i språkliga aktiviteter. Men musiken, och framförallt sången, är ett vanligt inslag i de flesta (om inte alla) svenska förskolor idag (Vesterlund, 2003; Ehrlin, 2012). Vi författare har under praktik och vikarierande lagt märke till att sång ofta används som en stämningssättare i form av lugnare musik för att lugna barnen, eller som en tidsmarkör, exempelvis en ”god morgon-sång”. Detta sätt att använda musiken kan tyda på att en djupare ämneskunskap hos pedagoger inte visats.

Det finns även forskning på hur barn upplever musik. Salmons (2010) aktionsforskning visar att musiken finns redan i början av barns tankeprocesser. Det framgår att musik är en grundläggande metod för att barn ska engagera sig i kommunikation av olika slag. Musiken innehåller texter och ljud som är kopplade till barns olika erfarenheter, vilket kan göra barns tankar synliga. Den kan få barn att minnas olika platser eller återuppleva känslor. Forskaren menar även att musiken kan engagera barn mentalt och emotionellt samt få dem att bilda berättelser genom skrift- och talspråk. Salmon observerade att förskollärare använde sig av musik som inspiration till kreativitet hos barn, där barnen uppmuntrades att rita de känslor de upplevde när de hörde musiken. Studiens resultat visar att tanke och språk hänger ihop, barnen tolkar musiken på olika sätt utifrån sina olika perspektiv och erfarenheter. I samma spår hänvisar Ferm Thorgersen (2012) till Maurice Marleau-Ponty som ser människor och musik som en helhet. Det går inte att skilja tanke och känsla, tanke och handling eller hantverk och uttryck. Marleau-Ponty menar att musiken är mångdimensionell, där det finns olika dimensioner av musikalisk kunskap. Thorgersen tar upp olika dimensioner av musikalisk kunskap. De dimensionerna är strukturell, akustisk, emotionell, existentiell, kroppslig och spänningsmässig musikalisk kunskap. Av dessa fokuserar vi på strukturell musikalisk kunskap, som syftar på strukturen i musiken; tonhöjd, rytm, tempo, arrangemang. Dessa kombineras på olika sätt som kan skapa dynamik i olika genrer. Musikalisk strukturell kunskap kan vara olika stilar beroende på den kulturella och sociala miljö barnen växer. Det varierar vilka uttrycksformer barnen använder för att kommunicera, vilket utmanar pedagoger att börja vidare utveckla barnens strukturella musikaliska kunskap där de befinner sig. Ferm Thorgersen menar att för att barnen ska växa i rollen som musikanter behöver de uttrycka musiken själv och med andra, samt att införliva musiken både kroppsligt och verbalt. Här kan pedagoger använda sånger och lekar som barn har tidigare erfarenheter i men samtidigt höja nivån på aktiviteter för att utmana barnen att skapa ny mening. Att rikta barns uppmärksamhet mot musikens olika aspekter för att sedan låta dem rita vad de hör har visat sig vara en effektiv strategi för att utveckla barns talförmåga (Pramling Samuelsson, Asplund Carlsson, Olsson, Pramling & Wallerstedt, 2015). Att sedan tala om den anser Pramling Samuelson et al. vara mycket användbart för att utveckla både barns musiska kunnande samt deras ordförråd. Genom urskiljande och beskrivande av musikens aspekter samt beskrivningar av vad de ritat utvecklas även barnens abstrakta tänkande, de lär sig att sätta ord på det de vill veta mer om samt lär sig att lyssna till musik som den är (Hjort, 2011). Detta är en del av vad Hjort kallar *art-literacy*, en motsvarighet till det traditionella literacy-begreppet. Svenskämnets ”literacy” innebär en

fördjupad förståelse för språket, som införskaffas genom att samtala om texter, läsa verk av erkända författare samt skriva egna texter och lyssna till andra som talar om text. Art-literacy innebär att ett estetiskt ämne, exempelvis musik, studeras på samma sätt som svenskämnet. Ur en estetisk syn är *art-literacy* således mycket likt literacy, Hjort anser att varje del av inlärningsprocessen i språk och text kan ”översättas” till estetiken. Barn ska få möjlighet att lyssna till olika sorters musik, tala om den, lyssna till andra som talar om den samt spela egen musik. Detta bidrar till en fördjupad estetisk erfarenhet och förståelse, som i teorin ger en djupare kunskap liknande vid den som förväntas av barn i svenskämnet. Hjort argumenterar för att detta sätt inte bara kan gynna barns kunskaper inom de estetiska ämnena, genom att tala om vad barnen hör i ett musikstycke kan det svenska språket utvecklas likaså. Vid samtal om musiken framkommer det ofta att ens egna intryck och upplevelser inte alltid stämmer överens med vad andra tycker, påpekar hon. Vidare påpekar Hjort att detta sätt att lära ut estetiska ämnen ger barn möjligheter att se musik på olika sätt, de utvecklar strategier för att lyssna till musik på liknande sätt som barn utvecklar strategier för att läsa. En sångsamling liknande de vi författare upplevt kan tänkas bidra till språkutveckling genom upprepning och igenkänning, men ett samtal kring exempelvis vad sångtexten säger eller hur melodin får barnen att känna kan ge barnen en djupare förståelse kring både musiken de upplever och språket i musiken. Begreppet art-literacy kommer att användas i analysen av data.

Musiken är inte det enda sättet att lära ut språk i förskolans verksamhet. En kvalitativ studie av Svensson (2013), med syfte att undersöka hur litteraturprofilering i förskoleverksamheten påverkar förskolebarns läsutveckling, understryker vikten av att kombinera språkutbildning med bland annat ljud, gester och bilder. Detta kallas för multimodalitet och författaren menar att detta sätt att lära ut, att arbeta med språk på många olika sätt har stora fördelar i barns språkliga utveckling. Genom kvalitativa intervjuer med bland annat bibliotekarier, förskollärare och förskolechefer kan Svensson sammanfatta hur förskolor med litteraturprofil använder sig av böcker, berättelser och samtal för att utveckla barns litterära kunskaper. Lärarna som deltagit i studien uppmuntrar barnen att behandla berättelser med hjälp av bland annat musik, dramatisering och digitala medier, där syftet är att förstå och uppleva berättelserna på olika sätt. Lärarna berättar att barnen är vana vid att bearbeta berättelser på många sätt, och att detta bidrar till en starkare gruppsamhörighet som i sin tur ofta leder till diskussioner och lekar med berättelserna som grund. Svensson nämner vikten av multimodalitet i förskolans litterära undervisning, samt understryker detta i relation till informationsteknik och digitalisering. Hon menar att läsa text på en datorskärm skiljer sig från att läsa en text på papper. Detta kan tolkas som att det inte finns ett specifikt rätt sätt att lära ut läs- och skrivkunskaper, att barn behöver uppleva berättelser på olika sätt för att lära sig av det. I jämförelse med Hjorts (2011) syn på estetisk inläring, beskriven i stycket ovan, syns många likheter. Då Svensson (2013) menar att barns litterära kunskaper kan utvecklas genom att arbeta utifrån estetiska perspektiv, menar Hjort (2011) att barns estetiska färdigheter och kunskaper gynnas av att tala om och resonera kring vad de upplever – att använda språket.

Språkutveckling genom musikaliska aktiviteter

I en etnografisk studie argumenterar Ehrlin (2012) för att musiken har ett antal olika syften och funktioner i förskolans verksamhet. Hon anser att den har en framstående *språklig funktion*, språket stimuleras då barn möter ord och begrepp som inte alltid används i deras vardag, musikens *sociala funktion* blir synlig i gemensamma musikaktiviteter där barn uppmuntras att tillsammans sjunga, dansa och klappa till musik. Samspelet barnen emellan bidrar till både en social och verbal gemenskap. Musikens *gränsöverskridande funktion* innebär att den ger möjligheter till utvidgande av barns egen kultur genom att ta del av andras kultur. Ehrlins studie utfördes på förskolor som är mångkulturella, där barn bidrar med musik, dans och sång som ligger bortom den typiskt svenska kulturen. Denna funktion menar författaren leder till att barn med olika bakgrund utbyter kultur genom musiken. Ytterligare en funktion är *upplevelsefunktionen*, där musiken tillåts existera i verksamheten utan att vara ett verktyg för annat lärande. Barn riktas här mot att bland annat hitta och uppmärksamma likheter och skillnader i olika musikstycken och att uppleva musiken som den är. Alla dessa funktioner bidrar på ett eller annat sätt till lärande hos barn, och kan appliceras på olika delar av förskolans läroplans strävansmål, anser Ehrlin. Dessa funktioner ger en översikt kring hur bred musiken som fenomen är, hur många sätt musiken kan ses på, och kommer därför vara en del av analysarbetet i denna studie.

Musiken kan även användas som metod för språkinläring för barn med annat modersmål än svenska, menar Kultti (2013). Hennes observationer på förskolor där majoriteten av barn är av annan etnisk bakgrund än svensk visar att sånger med svensk text och tillhörande rörelser introducerade i lärarledda musikaktiviteter ofta uppkommer i barns fria lek, oavsett om barnet ifråga varit aktivt deltagande i musikaktiviteten eller ej, och oavsett barnens kunskapsnivå i det svenska språket. Detta, enligt Kultti, innebär att den språkliga inläringen som musiken tillför ej är direkt beroende av barns aktiva deltagande, då flera av exemplen som tas upp visar barn som varit passiva och till synes ointresserade under sångaktiviteter använt sig av textrader och rörelser från sånger som kommunikationsmedel. Musik kan även ha en positiv inverkan på barn med språkliga svårigheter, vilket Pitts (2016) visar i en studie som utfördes över två år. Forskaren följde barn på två förskolor och två barnhem i Sheffield, England, där barn regelbundet deltog i workshops med syfte att låta dem utforska och utveckla musikaliska färdigheter, social kompetens samt literacitet. Studiens kvantitativa resultat visar stor språklig, musikalisk och social utveckling hos barn som tidigare ansetts vara i risk för utvecklingsförsening, till en nivå som överskred genomsnittet hos barn i samma ålder. Hennes kvalitativa resultat visar att deltagarna (både barn, barnens lärare, föräldrar och de som ansvarat för workshops) upplevt processen som positiv. Kvalitativ forskning har även utförts på barngrupper i förskoleåldern i Zambia, där det engelska språket är dominerande i högre utbildning. Kalinde och Vermeulen (2016) har observerat att lärare lägger mer fokus på att använda musik och sång på engelska för att utveckla barns språk än på att utveckla barns modersmål. Språket ser som delar och kan kombineras på olika sätt. Barn som kan sitt modersmål flytande lär sig att urskilja och se skillnaden i främmande språk. Deras observationer belyser att barn sjunger på engelska utan att förstå vad de sjunger om. För att barns engelska språk ska utvecklas anser Kalinde och Vermeulen att musik- och sångaktiviteter på barnens modersmål istället bör användas, för att senare använda modersmålet för att lära sig

engelska. De ser att sånger på barnens modersmål hjälper dem att komplettera det främmande språket. Författarna hänvisar till Deweys metod av inläring, det vill säga att barnen lär sig bäst när de interagerar med andra, är kooperativa med kamrater och vuxna. Zambias förskolor och skolor följer en läroplan som betonar att engelska är viktigt för barns framtid, men enligt författarna behöver det synsättet ändras. Det visade sig att när barn fick möjlighet att utöva sång på sitt modersmål, kunde de senare känna igen olika ord och förstå kontexten i engelska sånger. Den kulturella kännedomen är viktigt för att utveckla språket, eftersom vi använder våra erfarenheter och vår kultur som medel för att skapa mening. Därför är det viktigt att utgå ifrån barnens kunskap om sin kultur och om miljön de lever i. Under de aktiviteter Kalinde och Vermeulen observerat utgick läraren från att uttrycka berättelser i form av musik, där barnen repeterade olika meningar och lärde sig nya ord. En företeelse som var vanlig i många av sångerna var dekontextualisering av föremål, det vill säga att någonting användes för att representera ett annat föremål. Exempelvis användes en slips eller en bit tyg för att representera svansen på en get i rörelser till en sång. Dekontextualisering är viktigt att förstå för kognitiv utveckling och barnen i denna studie kunde förstå detta när sammanhanget var i den lekfulla sången. Kunskap om hur barn med annat modersmål än svenska tar sig an det svenska språket är mycket viktigt, då få förskolor i Sverige har enbart etniskt svenska barn i verksamheten (Ehrlin, 2012; Kultti, 2013).

Musikutveckling

Holmgren (2012) anser att det finns två nivåer av musikaktiviteter i förskolan, där den ena är den reproducerande nivån. Det innebär att barnen återskapar och härmar redan existerande musik. Den andra är en undersökande nivå, vilken syftar till analys, undersökande samt skapande av ny musik. Forskaren argumenterar att musikaktiviteter i förskolan ofta stannar på den reproducerande nivå istället för att vara både reproducerande och undersökande. Hennes kvalitativa data i form av observationer visar att majoriteten av de musikaliska aktiviteter har ett återskapande syfte, vilket innebär att det finns en avsaknad av undersökande av musiken som kan höja barns kunskap om musik. Att skapa och utforska är en utmaning både för barnen och pedagoger men är ett sätt för att ge ny mening för att utveckla synen på musik som fenomen. I ett liknande spår för Boberg och Högberg (2014) fram ett sätt att se på den estetiska lärprocessen, de förespråkar att estetiskt lärande sker lättare genom olika sinnesintryck. Genom att utforska ett ämne, till exempel dans, musik eller drama, kan barn utveckla en större förståelse för ämnet de engagerar sig. Deras forskning har utförts på högstadieselever men mycket av deras resultat kan appliceras till förskolan och förskoleklass. Boberg och Högbergs observationer kommer från en högstadiesklass där resultatet visade att pedagoger kombinerade ämnet engelska med musik. Eleverna analyserade en låttext, tog reda på fakta om artisten och historia om låten i sig och uppmanades därefter att spela in en egen version av den. I denna lärprocess har eleverna praktiserat musik på en undersökande nivå med syfte att utveckla det engelska språket. Författarna menar att lärprocesser som är baserade på estetik sätter ämneskunskap i nytt perspektiv, vilket även Holmgren (2012) menar. Vidare anser Hjort i sin bok (2017) att denna sorts interdisciplinära lärande är en strategi som effektivt utvecklar barns kunskap inom båda ämnena som aktiviteten syftar till. Interdisciplinärt lärande är något som inte används inom utbildningen. Musiken och barns musikutveckling bör lärare närma sig på liknande sätt som

de närmar sig språkutveckling. Det räcker inte alltid att öva på att skriva eller repetera alfabetet för att lära sig om språket och talet, liknande räcker det inte att sjunga en känd repertoar av sånger på ett och samma sätt, menar Hjort. Tillåts barn uppleva många olika genrer av musik breddas deras förståelse av musiken som fenomen, samt riktas uppmärksamheten mot specifika delar av musiken, exempelvis melodin, lär sig barnen troligtvis att urskilja den även i musikstycken de ej hört tidigare.

Som tidigare nämnts anser ofta pedagoger att deras egen musikaliska ämneskunskap inte alltid räcker till för att kunna bidra med en rättvis musikutbildning hos förskolebarn. Wallerstedt och Pramling (2017) påstår att pedagoger i många fall tror att barn föds med begränsad begåvning om hur mycket de lära sig och vad de kan lära sig. De känner ofta att de inte vill sjunga eller spela instrument, vilket leder till att de inte lägger kraften på att organisera estetiska aktiviteter för barn. Wallerstedt och Pramling anser att pedagoger bör ha en balans i sin pedagogik mellan frihet att skapa och uttrycka sig, och vägledning kring det barnen ska lära sig. Det krävs även att pedagogerna vågar använda olika redskap som kan utveckla barns estetiska förmågor. En förutsättning för att utveckla barns musikkunskaper är att observera deras kunskapsnivåer samt hjälpa barnen att lära sig olika aspekter av musik i barnens nivå, och samtidigt våga utmana dem succesivt.

Teoretisk ansats och nyckelbegrepp

Vi har valt att använda oss av en socialkonstruktivistisk ansats i denna studie. En utgångspunkt är att lärande sker i både den som lär ut och den som lär sig (Phillips & Soltis, 2014). Piagets teori (referens) har gett en syn på hur pedagogerna kan utveckla barnens lärande. Pedagogerna behöver anpassa undervisningen då utveckling sker i olika stadier. Har ett barn inte skaffat sig erfarenheter kring ett ämne i ett stadie uppstår problematik i det nuvarande stadiet. Uppmärksamma pedagoger organiserar då aktiviteter som är lämpliga för det utvecklingsstadiet barnen befinner sig i. Philips och Soltis tolkning är att vara progressiv genom sina handlingar samt att se och lära hur olika utsagor kan påverka och utveckla den som lär sig något. Vidare innebär socialkonstruktivism att människor som sociala aktörer konstruerar en verklighet tillsammans (Justesen & Mik-Meyer, 2011). Författarna påstår att ett fenomen är på ett visst sätt för att det är socialt konstruerat att vara just på det sättet, men det hade mycket väl kunnat vara på ett annat sätt. Detta innebär att fenomen genom en socialkonstruktivists ögon är kontingenta, alltså att de hade kunnat se annorlunda ut beroende på hur de är socialt och historiskt betingade. Det är alltså även socialt bestämt vad som bör läras ut samt hur det bör läras ut. Berger och Luckmann (1966) för fram att sociala roller är bestämda inte bara för det enskilda subjektet utan även för omgivningen. Verkligheten kan upplevas som något objektivt men är en produkt av samhällets gemensamma konstruktion av den. Då musikundervisning i förskolan ofta är socialt konstruerat till att vara utfyllnad i verksamhetens vardag (Ehrlin, 2012; Lagerlöf & Wallerstedt, 2018) avser vi att undersöka hur förskollärare och barnskötare ser på musiken och dess koppling till språkundervisning genom att utföra fokusgrupper där deltagarna ostrukturerat får samtala och diskutera om ämnet ifråga.

I studien används ett antal begrepp som behöver definieras. Enligt Jederlund (2002) kan *språket* avse såväl den speciella kanal som talspråk, kroppsspråk, tonspråk, bildspråk etc. genom vilken kommunikation sker, som det speciella kodsystemet (fonem- form- syntax) som varje språk består av. Enligt Vesterlund (2003) är *musiken* som sådan redan ett språk som för samman människor från olika kulturer och grupper, ett allsidigt sätt att uttrycka budskap och känslor och kommunicera med varandra, icke verbalt, utifrån egna toner, rytmer och rörelser. *Art-literacy* innebär att lärare närmar sig undervisning av estetiska ämnen på liknande sätt som de närmar sig svenskämnet (Hjort, 2017). Det räcker inte att bara sjunga för musikutvecklingen, exempelvis, barn och elever behöver tala om musik, lyssna till professionella musiker, själva få musicera samt skapa egen musik för att utveckla en god musisk förståelse, eller art-literacy. Begreppet definieras mer utförligt under rubriken ”Musikens kopplingar till språk”. När vi använder ordet *pedagog* i texten avser vi utbildade och arbetsverksamma förskollärare och barnskötare.

Vår forskningsöversikt har genererat ett antal begrepp som kommer till användning i analysen. Dessa är *art-literacy*, *musikens funktioner* (språklig-, social-, gränsöverskridande-, upplevelse-), *estetiska lärprocesser* och *social konstruktion*.

Metod

Den metod som valdes var fokusgruppsintervjuer, som är en kvalitativ forskningsmetod. Fokusgrupp som metod ger data som innehåller personliga tankar och idéer vilka framkommer i diskussion och samtal med andra (Dahlin-Ivanoff & Holmgren, 2017). Genom diskussionen vidgas deltagarnas synsätt, erfarenheter och åsikter med hjälp av de andra deltagarnas perspektiv. Vi valde just denna metod då våra forskningsfrågor syftar till att ta reda på pedagogers tankar kring- och sätt att tala om musiken och dess koppling till språkutveckling. Därmed anser vi att fokusgruppsmetoden ger oss relevant data som kan ge svar på de frågeställningar som framställts.

Fokusgruppsmetoden använder sig av samtal mellan deltagare för att få fram empiriska data (Justesen & Mik-Meyer, 2011; Dahlin-Ivanoff & Holmgren, 2017). Metoden liknar gruppintervjun på det viset att en grupp deltagare samlas och träffar en intervjuare som ställer samma frågor till alla deltagare, dock skiljer den sig från gruppintervjun i att samtal och diskussion deltagarna emellan är det primära syftet. Frågor eller teman förutbestämda av intervjuaren, eller gruppledaren, ligger som grund till diskussionerna och gruppledarens roll är främst att hålla diskussionen gående med stimulus, eller nyckelfrågor, samt följdfrågor och förtydliganden. Ofta deltar även en medhjälpande gruppledare vars syfte kan variera. Fokusgruppen i sig är ofta sammansatt just för diskussionstillfället, ofta är det en grupp människor som inte känner varandra. Dock kan det finnas fördelar med att gruppen känner varandra sedan tidigare, anser Justesen och Mik-Meyer (2011), då samtalet kan komma igång snabbare och blir ofta mer lättsamt. De flesta deltagarna i våra fokusgrupper känner varandra sedan tidigare och i många fall arbetar de på samma förskola, vilket vi ser som en fördel i relation till forskningsfrågan. Deltagarna kan komplettera varandras uttryck kring specifika situationer med egna upplevelser av samma situation. Dahlin-Ivanoff och Holmgren (2017)

argumenterar att trovärdigheten ligger i interaktion deltagare emellan, när de bekräftar, motsäger eller modifierar varandras gemensamma erfarenheter. Diskussion kring ämnet när deltagarna arbetar tillsammans kan ge en inblick i hur deltagarnas specifika förskolor arbetar med ämnet samt hur det skiljer sig förskolor och områden emellan. De informanter som deltog arbetade på förskolor i Västra Götaland. Totalt tillfrågades 10 förskolechefer över e-mail om anställda på deras förskolor ville delta i vår studie. Inför alla fokusgruppsintervjuer informerades deltagarna om vad det insamlade materialet skulle komma att användas till, samt hur vi som forskare behandlar dessa data. Forskningsetiska principer nämndes i missivbrevet och förklarades mer utförligt i anslutning till fokusgrupperna. I urvalet har vi siktat på att ha grupper där alla deltagare är utbildade förskollärare eller barnskötare, men också att deltagarna har olika ålder, kön och yrkeserfarenhet. Detta är viktigt då syftet med studien riktar sig till förskoleverksamheten som helhet, samt för att skapa en bra samtalsinteraktion mellan deltagarna. Dock har det varit problematiskt att erhålla spridning i kön hos deltagarna då en stor majoritet av verksamma förskollärare i området är kvinnor. Av de åtta pedagoger som deltog i studien var det inga män.

Urval

Inför studien gjordes ett urval genom att vi begränsade den geografiska utsträckningen till en kommun i Västra Götaland. Vi mejlade ett missivbrev som översiktligt förklarade studiens syfte och utsträckning till tio förskolechefer och fick därefter kontakt med fem förskolor som var villiga att delta i studien. Det bortfall som skedde var att sex förskolechefer inte svarade på våra e-mail samt att en förskolechef meddelade att de inte kunde delta på grund av omstrukturering i personalstyrkan. En av förskolorna vi kom i kontakt med var tvungen att ställa in på grund av förhinder. Totalt utfördes tre fokusgrupper med pedagoger från fyra förskolor och en öppen förskola. Grupperna sattes ihop baserat på geografisk bekvämlighet. Två av fokusgrupperna utfördes där samtliga deltagare i de specifika fokusgrupperna arbetade, den tredje utfördes på en förskola i närheten av deltagarnas arbetsplats. Totalt deltog åtta förskollärare och barnskötare i våra fokusgrupper. Valet att både förskollärare och barnskötare skulle delta baserades på syftet till studien, då vi vill ta reda på hur förskoleverksamheten i helhet ser på ämnet behövde vi inte avgränsa populationen mer än att deltagarna är utbildade inom området. Vi valde heller inte att fokusera på förskolor med musikinriktning då musik är något som existerar även i verksamheter utan musikinriktning, dock med andra förutsättningar. Vi valde även att inkludera en öppen förskola som, trots att de inte arbetar efter läroplanen, anställer utbildade förskollärare och arbetar med barn i förskoleålder på ett liknande sätt som i en förskola.

Bearbetning och analys

Varje fokusgrupp spelades in för att underlätta analysarbetet. Deltagarna blev i förhand tillfrågade om de godkände att vi spelade in, vilket alla gjorde. Thomsson (2010) anser att den rådata som forskare får fram i form av ljudupptagningen ska transkriberas, detta har vi gjort efter varje utförd fokusgrupp och sammanställt i ett dokument. Vissa noteringar och betoningar har summerats utan att beskrivas ordagrant. En analysprocess för fokusgrupper innefattar tematisering av transkriberingen, kategorisering av dessa teman samt en sammanfattning och förståelse av materialet, enligt Dahlin-Ivanoff och Holmgren (2017). Det är en process som

börjar redan under de olika fokusgrupperna med följdfrågor och noteringar. De inspelade intervjuerna lyssnades till upprepat och med tonfall, ordval och uttryck i fokus. Detta gav en större förståelse kring diskussionen och vi kunde lättare relatera materialet till forskningsfrågorna. Därefter sammanfattas stycken intressanta för forskningsfrågorna med teman som kort förklarar vad ett specifikt stycke handlar om, och dessa teman kategoriserades sedan för att lättare kunna relatera olika delar av fokusgrupperna till varandra och till tidigare forskning. Även anteckningar från fokusgrupperna användes, där den medhjälpande gruppleddaren antecknat deltagares tonläge, kroppsspråk samt annat som inte representeras i ljudinspelningarna, för att ytterligare tematisera materialet. De kategorier vi valt att använda oss av är ”Musikaktiviteter för språkutveckling” samt ”Pedagogers syn på språkutveckling med musik”. Vidare sammanfattades alla kategorier samt våra tankar kring materialet under rubriken Resultat, där vår gemensamma förståelse och tolkning av materialet syns.

Etiska överväganden

I studien har Vetenskapsrådets forskningsetiska principer följts. Dessa är informationskravet, nyttjandekravet, samtyckeskravet och konfidentialitetskravet (Vetenskapsrådet, 2011). Informationskravet innebär att samtliga deltagare ska vara väl informerade om vad studiens syfte är. Vi förhöll oss till detta genom att deltagarna fick läsa ett missivbrev (se bilaga 1) som innehöll studiens syfte, vårt val av metod samt en beskrivning av de forskningsetiska principerna. Deltagarna tog även del av en sammanfattning av studiens syfte på plats innan fokusgrupperna började. Det andra huvudkravet är nyttjandekravet, vilket innebär att deltagarna informeras om hur vår insamlade data kommer att behandlas. Innan varje fokusgrupp förklarade vi att fokusgrupperna spelas in, kommer transkriberas samt att dessa inspelningar och transkriberingar endast kommer att användas till vår studie. Samtyckeskravet innebär att deltagarna ska själva kunna bestämma över sitt deltagande i studien, samt kunna avbryta sitt deltagande. Detta nämndes i missivbrevet och upprepades på plats vid fokusgrupperna. Det sista huvudkravet är konfidentialitetskravet, vilket innebär att all data ska behandlas på ett sätt som skyddar deltagarnas personuppgifter. De empiriska data studiens resultat grundas på är behandlat på ett sätt som gör att obehöriga inte kan ta del av den eller på något sätt ta reda på specifika personer som deltagit (Vetenskapsrådet, 2011).

Litteratursökning

I studien har ett antal artiklar, böcker, avhandlingar och rapporter använts. Genom ett antal databaser och bibliotek har vi med hjälp av specifika sökord tagit fram den tidigare forskning som behövs för att framställa denna studie. För att få fram relevanta studier och böcker valdes texter skrivna under de senaste femton åren, med ett fåtal undantag. Forskning med fokus på relationen mellan musik och språkutveckling prioriterades, samt forskning om de båda enskilda ämnena utvärderades efter relevans till vår studie. Databaser med sociala studier och läraryrket prioriterades. Exempelvis var nb-ecec.org, som fokuserar på skandinavisk forskning på förskoleområdet, en källa till mycket av den tidigare forskningen som presenterats.

Vi har använt oss av följande online-databaser:

<https://www.nb-ecec.org/>

<https://www.diva-portal.org/>

EBSCOhost ERIC

<https://www.uppsatser.se/>

Biblioteket Högskolan Väst

Trollhättans Stadsbibliotek

De sökord vi använt för att hitta relevant material för studien är:

Förskol*, esteti*, musik*, språk*,

Early Childhood Education, preschool*, music*, language*

(tecknet “*” innebär att alla möjliga slut på ordet inkluderas i sökningen. Exempelvis kan en sökning på ”förskol*” ge resultat som inkluderar *förskolor*, *förskolan*, *förskoleverksamhet*, *förskolebarn* osv.)

Metoddiskussion

Med utgångspunkt i studiens syfte och frågeställningar kom vi fram till att använda oss av fokusgrupper för att samla in data. Våra forskningsfrågor handlar främst om hur en specifik målgrupp tänker och talar om ett specifikt ämne. Detta gör fokusgruppsmetoden till en passande datainsamlingsmetod eftersom metoden i fråga grundas i samtal deltagare emellan (Justesen & Mik-Meyer, 2011). Forskarna nämner även att gruppledarens roll i en fokusgruppsintervju främst är att hålla diskussionen igång. Det innebär att vi som gruppledare ej avbryter en pågående diskussion eller påverkar samtalet med våra egna tankar och synpunkter. Vi anser att diskussionerna har fortgått utan vårt avbrytande eller vår påverkan av samtalet, genom att ha gett deltagarna tid till att fundera om de varit osäkra på vad de skulle säga, samt att ha anpassat följdfrågor till varje grupps diskussioner. Vid tillfällen då vi märkt att diskussionen stannat upp eller saktar ner valde vi att antingen upprepa vissa punkter deltagare nämnt eller att be dem förklara eller utveckla vad de sagt. Efter första fokusgruppen ändrades fråga 4 till att inkludera exempel på olika delar av musikens aspekter, då deltagarna bad oss förklara vad frågan innebar.

Studien utfördes på förskolor i Västsverige, med deltagare i spridd ålder från flera olika kommunala förskolor samt en öppen förskola inom samma område. En spridning som denna anser Justesen och Mik-Meyer (2011) gynna studiens tillförlitlighet. Genomförandet av studien har redogjorts under denna rubrik på ett sätt som vi författare anser utförligt och fylligt. Detta beskriver Bryman (2002) som en viktig del för trovärdighet i kvalitativa studier då många kvalitativa studier är kontextberoende och innefattar ett litet antal informanter med specifika gemensamma egenskaper. Det gör många kvalitativa studier svåra att återskapa eller överföra till andra kontexter, dock är en utförlig beskrivning av processens detaljer till hjälp för att överföra studiens resultat till en annan miljö. Vidare då antalet deltagare är färre än önskat är det svårt att fastställa i vilken utsträckning studiens resultat är överförbart på grund av studiens omfattning. Av de tre fokusgrupperna som utfördes bestod två av dem av tre pedagoger, en fokusgrupp bestod av två pedagoger. De tog mellan 20 och 45 minuter vilket kan bidra till mindre tillförlitlighet i studien.

Resultat

I detta avsnitt framförs en sammanfattning av det resultat som kommit fram ur de utförda fokusgrupperna. De frågor vi framställt (se bilaga 2) är grundade i studiens frågeställningar, och deltagarnas svar har kategoriserats utifrån dessa.

Musikaktiviteter för språkutveckling

I fokusgrupperna framkom många exempel på musikaktiviteter som pedagogerna anser har gynnat barns språkliga utveckling. Samtliga deltagare har nämnt att musik används i verksamheten dagligen, oftast i form av sångsamlingar eller god morgon-sång. Något som deltagarna är överens om är att språkutvecklingen är ett av förskoleverksamhetens viktigaste uppdrag. För att ge barnen goda möjligheter för framtida lärande behövs språket, men då alla barn lär på olika sätt behöver pedagoger hitta olika sätt att lära ut detta.

I majoriteten av fokusgrupperna nämndes en musikaktivitet där barngruppen får klappa stavelserna i sina namn. Detta anses ge barnen en möjlighet att tänka kring uppbyggnaden av namn och ord, rytm samt att se skillnader mellan korta och långa namn och ord. Samlingar ses även som en viktig del där barnen får möjligheter att samtala och kommunicera med andra i varierade aktiviteter, inte endast av musikalisk karaktär. Där kan musikaktiviteter utvecklas på olika nivåer efter barnens förkunskaper.

Helena: Man använder ju ofta rytmer till när de ska klappa stavelser och namn, till läs och skriv inläringen har vi ju jobbat kring det, att man klappar eller slår på trumman hur många stavelser det är i namnet. Där finns det en direkt koppling mellan musik och språkinläring.

I citatet ovan talar Helena om denna musikaktivitet, och att den hjälper barn att förstå hur många stavelser finns i ett namn. Aktiviteten verkar vara väl känd inom förskoleverksamheten då den nämndes i majoriteten av fokusgrupperna. Hon beskriver ett sätt att använda en aspekt i musiken (rytm) för att stärka barns språkliga medvetenhet. En annan deltagare nämnde att det finns massor av roliga saker de som pedagoger kan utveckla under samlingen. På samlingar kan barnen leka i en mer kontrollerad form och pedagoger kan rikta leken mot olika aspekter av musiken. Helena vill utgå ifrån de enkla aktivitet under samlingar och sen gå vidare med att införa redskap som trumman för att utveckla språket. Under samlingen får alla barn chanser att lyssna och förstå hur många klappar det behövs till varje namn. Det framkommer även att det är viktigt att variera planerade aktiviteter för att utveckla språket, att inte endast använda sig av musiken. Det ges uttryck för att inläringen sker bland annat i form av estetiska lärprocesser, att kombinera ett estetiskt ämne för att utveckla det andra ämnet. I det här fallet musiken och språket. Musiken används i olika musikaktiviteter som process för att utveckla språket, här ser vi att pedagoger anser att barnen lär sig språket när aktiviteter varierar och barnen får möjligheten att lära något från olika vinklar.

Johanna: Vi har ju "Scenkul" där barnen själva får uppträda, på fredagar, där dom väljer ut sina egna låtar och framträder på scenen. Det är fantastiskt härligt.

Sanna: Den går inte att ta bort, den är liksom...

Johanna: Nej, och mycket när vi är ute, vi använder oss av musik ganska mycket faktiskt.

Sanna: Ja det gör vi... Tror jag.

Johanna: Som ett lekfullt redskap.

Den aktivitet som Johanna och Sanna beskriver drivs av barns eget intresse till musiken och är mycket gemenskapsbildande. De beskriver hur barn tillsammans väljer ut låtar och framför dem på en scen tillsammans med sina vänner. Musikaktiviteter har dock inte som primärt syfte att utveckla barnens språk, däremot påpekar deltagarna i denna fokusgrupp att de som deltar i denna aktivitet ofta är barn med annan etnisk bakgrund än svensk, och de framträder ofta med svenska sånger. Detta kan då tolkas som språkutvecklande då de upplever det svenska språket på ett annorlunda sätt och ofta i gemenskap med svenska barn. Aktiviteten som beskrivs kan även relateras till musikens gränsöverskridande funktion då barn i olika åldrar och med olika etniska bakgrunder har möjlighet att utforska musik från olika kulturer på olika språk. De svenska barnen får möjlighet att utvidga sina kulturella erfarenheter och de icke-svenska barnen får möjligheter att visa musik de växt upp till. Vår tolkning är att pedagogerna menar att färdigheten av ett ämne kan uppstå när barn får inflytande i den estetiska lärprocessen, där barnen själva får möjlighet att påverka musikaktiviteten. När pedagogerna nämner "scenkul" där barnen själva kan välja en låt som de kan både sjunga och dansa, våga tänka och praktiskt prova fram hur de vill själva lära sig något nytt, går våra tankar även till musikens upplevelsefunktion, barnen får uppleva kultur och musik på olika sätt tillsammans med andra. På öppna förskolan uttrycker pedagoger att interaktion mellan barn är en viktig faktor i musiska aktiviteter för språkutveckling. Vid en beskriven aktivitet låter en pedagog barnen sjunga en välkänd sång som alla kan, en och en framför en resten av gruppen. Pedagoger menar att barnen som lyssnar är väldigt uppmärksamma och sjunger ibland med. De uttrycker att denna interaktionen mellan barn, och mellan barn och pedagoger kan bidra till en utveckling av språket. När barnen sjunger och gestaltar härmar ofta de andra barnen det de ser och hör. Det här tolkar vi som att pedagoger riktar barns språkliga utveckling till musikens sociala funktion, att barnens språkliga erfarenheter utvecklas i det sociala sammanhanget.

En annan företeelse som nämns är spontansång eller icke-planerade musikaktiviteter. Uppkomsten av och anledningen till dessa varierar, men de flesta deltagare anser att de kan vara till nytta för barns språkutveckling även om det inte är anledningen till att de uppkommer. De gör det möjligt att ge till synes obetydliga situationer en lekfull eller glädjande ton, och i många fall är de gemenskapsbildande, vilket i sin tur kan öka barns sociala kompetenser argumenterar en deltagare. Exempelvis nämns spontansång i hallen när barn klär på sig för att gå ut, eller vid skötbordet. Sången i dessa situationer gör tidskrävande moment lättare att ta sig igenom både för barnen och de vuxna uttryckte en deltagare, vilket ingav glada miner och nickningar från resten i fokusgruppen. Den spontana sången eller musiken framställs i denna fokusgrupp som socialt konstruerad till att innebära glädje och lättsamhet men även som ett verktyg för att hålla kvar barns koncentration och uppmärksamhet i stunden. Generellt sett kan den spontana musikaktiviteten kopplas till musikens sociala funktion, då de situationer som beskrivs uppstår i mötet med andra personer och sedan utvecklas vidare för att uppmuntra till social interaktion och gemenskap.

Alla pedagoger som deltagit är överens om att det behövs en praktisk ansats i form av musikaliska aktiviteter för att utveckla språket. De menar att musikaktiviteterna kan vara varierande från planerade till spontana aktiviteter, samt från stillasittande till fysiska. Rörelseaktiviteter är något barn gillar, därför är det bra att använda det påpekar många deltagare som argumenterar att barnen lär sig koppla specifika rörelser till rytm och språk. En av deltagarna gav exempel på sången "Björnen sover" där barnen förstår betydelsen av ordet "sover" genom att personen som spelar björn låtsas sova. En annan deltagare trodde att de ibland sjunger sånger som barn inte tycker om, men där de kommer i kontakt med nya ord, och upprepningen av dessa ord kan styrka barnens språkutveckling. De påpekar även att samtal kring sånger och musik är viktigt. I fokusgruppen på öppna förskolan framkommer tankar kring att använda samma sånger regelbundet. De anser att det leder till att barnen utvecklar språket, att upprepning av sånger har en effekt att lära sig ord från sången de inte kunde innan. Att samtala kring dessa sånger utökar ytterligare barnens chanser att lära sig både om specifika sånger, samt om meningsbyggnad och ordförståelse. Det framkommer även att musikaktiviteter ska vara intressanta och roliga för att barnen ska lära sig, vilket i ljuset av art-literacy blir ett betydelsefullt utlåtande eftersom samtalet kring sånger beskrivs som intressant och barnen är nyfikna på ord de inte hört tidigare eller inte förstår innebörden av. Detta samtal kring musiken och dess sångtext kan vara givande för barnens språkutveckling.

Pedagogers syn på språkutveckling med musik

Samtliga deltagare anser att musiken kan ha en positiv påverkan på barns språkliga utveckling. Både spontana sångstunder och planerade aktiviteter med specifika syften beskrivs som betydelsefulla, men det framkommer även vissa skilda meningar i hur musiken som fenomen ses. Deltagarna i varje fokusgrupp var ofta överens men synen på detta skilde sig fokusgrupperna emellan. Följande utdrag belyser en pedagogs tankesätt kring musiken och de estetiska ämnena.

Johanna: Jag brukar tänka att den estetiska delen är ett verktyg, den estetiska delen är hur vi når målen, det är så vi använder oss av både musik och drama och dans och bild och form. De estetiska sätten är ofta dit vi kommer till målen, en del av processen som barnen erövrar sin kunskap. Inte att det behöver vara ett ämne i sig om ni förstår vad jag menar. Utan att vi använder det och väver in det i projektet.

Johanna beskriver i citatet sin syn på de estetiska ämnenas roll i förskolan. Hon förklarar att de ofta används för att nå upp till ett mål i ett annat ämne kopplat till ett projekt, och att det oftast är på detta sätt de estetiska ämnena planeras in i verksamheten. I en annan fokusgrupp ansåg deltagarna att musiken inte alltid bör användas som ett verktyg eller hjälpmedel att nå ett mål inom ett annat ämne. De nämner vid ett flertal tillfällen att musiken ska njutas av eller att det inte måste finnas en anledning att sjunga eller spela musik, dock framkommer det även att mängden musik i verksamheten påverkas av pågående projekt.

Marita: Under det här året som gått har vi haft ett konstruktionsprojekt och då har det för oss inte varit naturligt att i projekt haft med så mycket musik. Det var först nu jag började tänka, skulle vi kunna ha fått med det? Och då tänker jag att det blir lite beroende av var man lägger sitt fokus just nu. Det betyder inte att vi inte har sjungit på hela året eller inte har använt musik,

men vi har inte använt det i vårt projekt så mycket den här gången till skillnad från om vi hade haft ett sagoprojekt till exempel.

Marita nämner i citatet ovan att musiken haft mindre plats i verksamheten det senaste på grund av att det inte passat ihop med avdelningens aktuella projekt, men även att hur mycket plats musiken får i verksamheten beror på vad arbetslaget väljer att fokusera på. Här ser vi skillnader i hur olika pedagoger ser på musiken. Deras förståelse är att språket kan utvecklas med hjälp av musiken samt att lustfyllt lärande är en nyckel till detta. Traditionella sånger och musiska aktiviteter ses som ett verktyg som kan varieras för barns språkutveckling. För vissa pedagoger är musiken ett verktyg för barnen att lära sig meningsbyggnad och nya ord genom att sjunga eller komma kontakt med musikens språkliga funktion. Andra pedagoger anser att musiken inte alltid behöver agera som ett verktyg för språkundervisning. Argumentet är att musiken i sig ska vara underhållande och kreativ för att en eventuell språkutveckling ska kunna ske. Till vilken grad språket lärs ut anses vara beroende av hur musikens olika aspekter påverkar barns möjligheter att både ha kul och lära samtidigt.

En aspekt som lyfts fram i samtliga fokusgrupper är pedagogernas egen sångförmåga. De flesta upplever sång som något prestationsfyllt, att det är pinsamt att sjunga, men samtidigt nämns det att barnen ser hur mycket de pedagoger vågar göra saker vilket leder till att barnen kan lära sig att våga sjunga. De anser att aktiviteter bör vara roliga och fängslande för att engagera de barn som inte vågar, speciellt barn som inte har svenska som första språk. Musik kan justeras på ett sätt som passar enskilda barn och barngruppen i helhet. En pedagog har insett hur hon ser på sin egen sång och väljer att engagera sig i körer utanför arbetet för att öka självkänslan och våga använda sången mer med barnen på förskolan. Många av pedagogerna beskriver den glädje musiken kan bidra med, att den har lätt att väcka känslor.

Karin: Slappna av och trygghet. Det händer alltså, det är någonting. Det och framförallt, tänker jag nu när jag jobbar med de små barnen, alltså det... Åh. Det händer någonting. Det känns i magen på dem och det sprider sig, ja.

Här anser Karin att musiken har ett sätt att skapa trygghet inom barn och att uttrycka sig fritt både hos större och små barn. Hon talade om detta med stor inlevelse och verkade minnas något specifikt. Musiken ses som ett fritt ämne där det inte finns samma krav som i de mer akademiska ämnena. Barnen kan släppa loss ordentligt vilket tillåter dem att utforska ljud och rörelser utan begränsning. Vi tolkar Karins syn på musik är att det hör ihop med en lugnande eller avslappnande faktor. Sång benämns även senare som en lugnande faktor, exempel som då tas upp är situationer där barn lätt distraheras av omgivningen eller varandra när pedagogerna förväntar sig att barnen ska sitta still. En pedagog berättar att musiken i en liknande situation kan användas för att få barnens uppmärksamhet och att lugna dem. I ett sådant exempel används inte musiken för språkutveckling i första hand, det blir ett pedagogiskt verktyg. På öppna förskolan uttrycker pedagogerna att alla barn är olika och i många fall finns svårigheter på olika sätt. Det kan vara att barnen har koncentrationssvårigheter, vilket leder till att barnen riskerar att utveckla språket i en långsammare takt än som förväntas. Pedagogerna menar att musiken kan hjälpa dessa barns koncentration, vilket gör att det blir lättare att ta in språklig kunskap i form av sånger och sagor. Vi tolkar pedagogernas diskussion kring detta att språkinläring kan vara

utmanande då barn i många fall har svårt att koncentrera sig på en sak, för att öka koncentrationen kan musiken vara till god hjälp.

En observation många av deltagarna gjort är att det finns få i arbetslagen som kan spela ett instrument, vilket gör att glädje av att presentera en lustfylld sång minskar. Enligt pedagogerna gör instrumenten att barnen kan bli extra uppmärksamma på rytm och sångtexter, de ger större möjligheter att utveckla språket, därför anser de att instrument borde användas oftare i aktiviteter. Att sjunga kring traditioner kan också leda till ord som barn och pedagoger inte använder så ofta under sin vardag. När barnen sjunger uppmärksamar de hur vissa ord låter och kan de inte ordet sedan tidigare kan de översätta det ordet till ett annat ord som låter liknande. Här blir då nya ord mer synliga när pedagoger och barn tillsammans diskuterar vad de sjunger om samt vad och hur de tänker kring musiken. De flesta pedagogerna är överens om att använda instrument som verktyg i musiken för att utveckla språket, dock framkommer det att få faktiskt kan spela ett instrument eller att det sällan används. Användandet av instrument i musikaktiviteter kan då tolkas som att det är konstruerat på ett sätt som gör att det inte används lika ofta som pedagogerna menar att det borde användas. Även pedagogerna på öppna förskolan anser att instrument borde användas oftare, dock är det av andra anledningar de inte gör detta. Ibland när det är mindre grupper kan de använda instrument för att barn gillar det men syftet är inte att de ska lära sig språket. I större grupper behöver pedagogerna använda fler uttrycksätt för att hålla barns uppmärksamhet, med exempelvis en gitarr i händerna förhindras de att kommunicera med gruppen på ett varierat sätt då handrörelser, gester och kroppsspråk begränsas. Instrument så som maracas används som ett verktyg för att skapa intresse och engagemang då barnen själva kan använda dem, förklarar en pedagog. Detta tyder på att musikens upplevelsefunktion är största anledningen till användandet av musik. Vi tolkar det som att instrument tar mindre plats som språkutvecklande verktyg på förskolor. Många pedagoger vill ge mer plats för instrument, dock helst att någon annan gör det. De ser instrument som ett verktyg för att få barns uppmärksamhet, och instrument som maracas barnen själva kan använda upplevs som ett sätt att engagera barn i en musikaktivitet snarare än att syfta till utveckling av språket. Detta tyder på att ytterligare en socialkonstruktivistisk syn hos pedagogerna är att instrument inte används i ett språkutvecklande syfte, men som ett pedagogiskt verktyg för att hålla barns uppmärksamhet.

Alla deltagare ser musiken som ett sätt att kommunicera. De menar att musiken även leder till en utveckling av den ickeverbala dimensionen av språket, exempelvis kroppsspråk och gester. En av pedagogerna ser speciellt i små barn att de använder sin kropp när de hör musik. De svänger sin kropp till rytmen och melodin. Utvecklingen av språk kan styrkas när musiken kan kombineras med andra estetiska ämnen som dans och drama. Där kan barnen utveckla verbalt och ickeverbalt språk samtidigt. Pedagoger använder alltså musik till mer än bara för att utveckla det verbala språket. En av pedagogerna talar om att lägga fokus på temaarbete där barnen kan sjunga om hur ett djur är kopplat till sin miljö. Här kan barnen uppfatta genom sång vad sången handlar om. Här kombineras flera olika delar för att berika sången i sig för att utveckla språket. En annan påpekar att melodin spelar en viktig roll för barns ickeverbala språkutveckling. Barnen vet vilken sång en melodi tillhör på grund av erfarenhet. Barnen kopplar ord med den melodin. Här ser pedagogen att ickeverbala delen utvecklas.

Anki: [...] det finns ord som vi egentligen inte använder speciellt ofta när vi pratar. Så det också ibland förklarar vi, vad sjunger vi här och vad säger vi, vad betyder det? Vad betyder det här ordet? Ja, tänker ni så? När man just att förklara ord också.

Detta tolkar vi som att Anki menar att det går att utveckla ordförråd genom att samtala om sången. Sången kan analyseras genom att låta barnen få tänka vad de sjunger om, vad sången i helhet berättar för oss, och berätta sedan vad barnen har kommit fram till. Detta är något som kännetecknar art-literacy, barnen lär sig om vad ett estetiskt ämne handlar om genom att samtala och tänka kring det. På öppna förskolan framkommer det att det är svårt att hålla i ett projekt eller ett tema kring musiken. Det beror på att det är många barn, och olika barn hela tiden, vilket gör att det blir svårare att följa en specifik barngrupp. Utöver detta är ofta anhöriga till barnen med i sångstunder, vilka inte alltid är samma anhöriga som kommer och deltar.

En pedagog på öppna förskolan har lagt märke till att sång kan användas för att motverka stamning. För vissa barn är detta ett problem, menar hon, speciellt för barn som inte har svenska som modersmål. Hon använder därmed sånger som innehåller dessa ord och ljud som barnen kan träna på för att utveckla sitt tal. Hon uttrycker att barnen är mer fria när de sjunger jämfört med när de pratar, vilket gör att rädslan av att stamma göms under sång. Detta tolkar vi som att pedagogen ser musikens språkliga funktion som hjälpmedel för att kunna uttrycka sig fritt och med glädje, vilket även kan vara till hjälp för att motverka språkliga svårigheter, såsom stamning. Musikens språkliga funktion blir tydligt när den används på olika sätt, exempelvis sång, melodi och meningar kan ändras för att ge barnen de bästa förutsättningarna och viktiga detaljer som pedagoger anser att barnen behöver utveckla.

Diskussion

I detta avsnitt sammanfattas studiens resultat i förhållande till de frågeställningar och det syfte studien legat som grund för. Resultatet jämförs med den forskning som framkommer under rubriken "Forskningsöversikt", samt resultatets betydelse för förskoleverksamheten. Till sist föreslås exempel på vidare forskningsområden.

Arbetsättet med musik

Deltagarna i studien beskriver hur musiken används i verksamheten. Exempel på detta är att det används som ett pedagogiskt verktyg för att hålla ordning eller fånga barns uppmärksamhet. Några deltagare anser att musiken inte nödvändigtvis behöver ha ett uttalat syfte och att språket utvecklas i all musikaliskt utövande. Med förskolans läroplan (Skolverket, 2016) i åtanke kan detta vara mycket intressant då den inte tar upp mål inom musiken till samma mån som många andra ämnen. Vissa pedagoger ser dock musiken som något kulturellt värdefullt som, trots att det ställs förhållandevis låga krav på barns inläring av dessa, bör ta upp betydande delar av förskoleverksamhetens vardag. Den pedagog som förespråkar denna syn tydligast i våra fokusgrupper kom med utlåtanden som vi tolkar lägger störst tyngd i musikens upplevelsefunktion där karaktäristiska drag ur musiken i sig ligger som fokuspunkt (Ehrlin, 2012). Utlåtanden som går i rak motsats till dessa förespråkar tydligt musiken som ett verktyg

för inläring av andra ämnen, i linje med Boberg och Högberg (2014) samt Holmgren (2012). I ytterligare diskussioner framkommer det att vissa pedagoger använder sig av musik i många situationer i barngrupp, medan andra tar upp avsaknad av kunskap inom musik- och instrumentspel. Vi tolkar detta som att pedagogers egna intressen har en betydande påverkan på hur musiken arbetas in i varje förskoleverksamhet.

Artliteracy som språkutvecklande metod

Resultatet visar att hur en syn på något konstrueras är viktigt för barns kunskapsutveckling kring språk med hjälp av musik. Både barn och pedagoger befinner sig i en miljö där kunskap konstrueras, och hur pedagoger väljer att arbeta med musikens språkliga aspekter har stor påverkan på barns utveckling inom båda ämnena. Exempelvis berättar en pedagog om ett temaarbete där barnen får förståelse för hur ett djur i havet är kopplat till sin miljö genom att sjunga om det och sedan samtala om sångtexten. Hjort (2011) och Pitts (2016) lägger vikt i att tala om musiken med barn, och genom detta menar de att kunskaper kring musiken och språket kan utvecklas samtidigt. Samtalet kring hur ett musikstycke är uppbyggt samt funderingar barn kan ha om specifika delar i musiken uppmuntrar till utforskande av nya ord och begrepp barnen senare kan få användning av i vardagliga konversationer (Hjort, 2011). Det framkommer ofta att ens egna upplevelser och intryck av musiken inte alltid stämmer överens med vad andra upplevt, menar hon. Detta tolkar vi som att barnens idéer och tankar om musiken kan leda till en diskussion kring musiken som utsätter barnen för sina kamraters tankar och uppfattningar, vilket kan leda till att de vidgar sina egna. Som Hjort påpekar kan barnen lära sig att se att alla har olika tankar kring musik och kan dela det med andra. Vi ser att det är ett positivt sätt av pedagoger uppmuntra barn att dela sina egna tankar utan andras påverkan. Konstruktionen av musik som något mer än ”bara sång och dans” menar författarna är mycket viktig.

Pedagogers självförtroende och att testa nya saker

I alla fokusgrupper framkommer problematiken i avsaknad av pedagogers egna musikaliska kunskaper. Många känner att då de inte kan spela ett visst instrument eller sjunga rent hindras de i musikaliska aktiviteter, och därmed hindras barns musikaliska utveckling. Detta går hand i hand med vad Wallerstedt och Pramling (2017) talar om, att barns musikaliska utveckling har pedagogers intresse, engagemang och vägledning till grund. Enligt vår mening har denna lägre musikaliska kunskapsnivå hos pedagoger socialt konstruerats till en norm, och på så vis är en pedagog med större musikaliska kunskaper något eftertraktat. Majoriteten av deltagarna ser stora fördelar i att ha pedagoger med musikaliska kunskaper i arbetslaget, men om det inte finns är många redo att lära sig och utveckla sina egna musikaliska kunskaper. Under fokusgrupperna kom vi i kontakt med pedagoger som uttrycker olika åsikter kring användning av instrument under musikstunder. Vissa pedagoger tyckte att instrument endast kan användas som ett medel för barnens underhållning, medan andra pedagoger ser det som något som kan stimulera språkutvecklingen. Om synen på gitarren innebär att den endast bidrar med underhållning riskerar den att försvinna från förskoleverksamheten, ses den istället som en bidragande faktor till barns språkutveckling tror vi att fler pedagoger hade varit villiga att använda sig av den och lära sig spela den. Wallerstedt och Pramling påpekar i samma linje att okunskapen kring musikinstrument kan göra det skrämmande att använda i pedagogiska syften, och att det kan

vara en anledning till att det planeras och utförs få musikaktiviteter i förskolan. Kunskap får vi alltså genom att testa och våga, därför behöver inte pedagoger vara professionella musikanter eller sångare. Att visa engagemang och våga testa dessa nya sätt att lära ut kan gynna verksamhetens kvalitet och öka barns intresse för musiken i helhet. Genom att även ta inspiration från litteratur och att tala med andra arbetsverksamma förskollärare kan användningen av instrument och dess syfte utvecklas för mindre kunniga pedagoger.

Variation av metoder

Samtliga deltagare är överens om att inte bara planerade musikaktiviteter är viktigt. De menar att spontana sångstunder och icke planerade aktiviteter, som exempelvis när de byter om eller andra lediga stunder kan också bidra till deras språkutveckling. De menar att sångernas aspekter kan ändras och varieras där barnen kan stötta på nya ord och melodier. Pedagogerna uppmuntrar att hitta andra sånger som kan innehålla samma melodi eller ändra karaktär och sångtexter i en existerande sång för att introducera något nytt. Pedagogerna på öppna förskolan beskrev att de bara sjöng för barnen välkända sånger utan några ändringar i själva sångtexter. Det beror på att de inte har samma krav på verksamheten som skolverket har på förskolor. Denna skillnad kan tolkas genom Holmgrens (2012) reproducerande och undersökande nivåer av musicerande. Författaren menar att båda dessa nivåer bör finnas i en förskoleverksamhet för att musiken ska ge en god språkutveckling hos barn. I Holmgrens observation framkommer det att majoriteten av musikaktiviteter är av den reproducerande nivån. Vi ser att det finns skillnad på förskolorna och öppna förskolan sätt att organisera en sångstund, trots att de båda ofta har som syfte att stötta barns verbala språkutveckling. Vi anser att variation är viktigt för all utveckling och det ska finnas i många sorters aktiviteter. Sånger som är varierade kan leda till att barnen själva ser att det finns olika sätt att sjunga och att de upptäcker nya ord. Barnen kan jämföra traditionella sånger och nya sånger med varandra. Kombination av olika ämnena kan vara bidragande för språkets utveckling, då det innebär flera olika sätt att lära sig språket. När barnen deltar i sådana aktiviteter varieras metoden, inte ämnesinnehållet. Att exempelvis kombinera dans och naturvetenskap eller sång och naturvetenskap ger varierade upplevelser kring naturvetenskapen, med sidoprodukten att synen på dans och sång vidgats. Detta kan väcka intresse för att testa olika strategier till utveckling. Resultatet visar även att variation har stor betydelse för barn som stammar, speciellt barn som inte har svenska som modersmål. Pedagoger har märkt att barnens stamning minskar när de sjunger jämfört med när de pratar. Vissa ord och meningar uttalar de naturligt när de sjunger och stamningen göms bort. Pitts (2016) nämner att musiken har positivt inverkan på barn med språkliga svårigheter. Hennes resultat visar att med hjälp av de workshops och utbildningstillfällen barnen deltog i kunde de utforska sina musikaliska färdigheter samt literacitet. Det hjälpte barn att utveckla språklig medvetenhet och skyndade på deras språkliga utveckling. Det här tolkar vi som att pedagoger använder olika strategier för att utveckla barns språk. Att använda sång istället för att prata kan vara ett sätt att se på utvecklingen men det ska inte vara det enda sättet tycker vi. Pedagoger ska se till att barnen ska få möjlighet till att utforska musik som blir mer än bara att sjunga.

Ett verbalt- och ickeverbalt språk

Diskussioner pedagoger emellan visar att musiken bör utgå ifrån barnen intresse där de kan känna sig mer engagerade. De menar musiken kan uttryckas med andra typer av gestaltning och det ska barnen få möjligheten till. Aktiviteten ”Scenkul” är en aktivitet som barnen tycker är underhållande och det är barnen själva som har inflytande över hur aktiviteten utformas. Det är barnen som presenterar sig, dansar fritt till en specifik låt medan andra barn lyssnar och tittar på. I dessa moment utvecklar och utmanar barnen sig själv. De hör ord och ljud och rör på kroppen i takt till låten. Thorgersen (2012) menar att barnen behöver lära sig att se helhetsperspektiv på musiken och det kan de göra genom att införliva musiken med andra och genom att uttrycka musik både verbalt och ickeverbalt. Vi anser att musiken kan uttryckas på flera sätt och är bidragande till språkutveckling. Det är även viktigt att alla barn känner sig delaktiga i aktiviteter, menar många deltagare. De ger exempel på att många barn inte vågar uttrycka sig på grund av de inte har svenska som modersmål. Ehrlin (2012) understryker att barn med annan etnisk bakgrund kan utveckla språkmedvetenhet inom det svenska språket när de använder ord eller meningar de är inte vana vid att använda till vardags. Hennes studie baseras på data från mångkulturella förskolor där både barn och pedagoger tillåts bidra med musik, dans och sång som ligger bortom den typiskt svenska kulturen. Även stamning är något barn från andra etniska bakgrunder stöter på, då kan musik vara ett hjälpmedel för att frångå det. Barnen deltar i många olika aktiviteter där de kan härma sina kompisar och pedagogerna för att utveckla språket. Under scenkul använder många av de barn med annan etnisk bakgrund än svensk svenska sånger och många av de svenska barnen använder sånger från andra kulturer, vilket pedagogerna ser som positivt då de själva väljer att engagera sig i andra kulturer.

Multimodalitet och interdisciplinärt lärande

En pedagog påpekar att de vill lägga fokus på att göra ett projekt där samling av musik och drama, dans och form presenteras, detta skulle ge större effekt på språkutvecklingen menar hon. Hjort (2011) och Svensson (2013) håller med om detta, att kombinera två eller flera ämnen kan bidra med att utveckla både ämnena. Svensson nämner vidare att pedagoger bör genomföra en estetisk gestaltning av en berättelse med barnen, eftersom språket inte utvecklas genom att pedagoger bara använder sig av på musik. För starkare språklig utveckling behövs ett multimodalt perspektiv, menar hon. Hennes intervjuer med bibliotekarie belyser att förskolor med litteraturprofil ofta använder sig av berättelser för att utveckla barnens språk. Vi tolkar det som att språket kan läras in med utgångspunkt i berättelser och sagor med hjälp av olika estetiska ämnen. Vi ser positivt på att använda sig av musik för att bearbeta berättelser och sagor, då barn lär sig på olika sätt. Salmon (2010) menar att musiken kan innehålla ljud och texter som barnen har tidigare erfarenheter om och det blir synligt när de kommer kontakt med musiken. Det kan leda till att de bildar berättelser med tal och skrift. Vi tolkar det som barnen behöver delta i olika musikaktiviteter som kan göra deras tidigare erfarenheter synlig. De kan rita eller skriva det de har upplevt från musiken. Här ser vi återigen hur två ämnen hjälps åt för att utveckla barnens språk. Pedagoger kan genomföra projekt eller teman kring musik som har ett multimodalt perspektiv. Genom att variera de sätt barn upplever språket ges nya perspektiv på det.

Kultur och modersmål

Kultti (2013), Ehrlin (2012) och Kalinde och Vermeulen (2016) tar upp språkinlärning för barn med annat modersmål än landet de befinner sig i. Kalinde och Vermeulen understryker att barnen behöver först och främst koncentrera sig på modersmålet av kulturen de lever i då det kan ligga till grund för utveckling av ett främmande språk. Inlärning av främmande språk kan stegvis läras ut senare när de först utvecklat sitt modersmål. Det är en process som leder till att barnen skapar nya erfarenheter, vilket eventuellt kan leda till att barnen stegvis blir intresserade av sånger och texter i andra språk. Vi tolkar det som att sånger på andra språk än barnens modersmål mycket väl kan bidra till en utveckling i barnens modersmål, och att sånger på andra språk inte bör förbises. Som både Ehrlin (2011) och Kalinde och Vermeulen (2016) nämner har musiken en stark effekt oavsett vilken kultur barnen befinner sig i. Alla barn kan få nytta av att höra ord, ljud eller sånger som de inte har hört förut. Genom att låta icke-etniskt svenska barn sjunga eller välja sånger från deras kultur och samtidigt ge möjligheten till att delta i svenska sånger, skapas förtroende mellan pedagoger och barn, och de kan då slappna av och blir mera aktiva på att delta på musikaktiviteter. Som ett flertal deltagare nämnt behöver språkutveckling varieras för att alla barn ska kunna få möjlighet att utveckla språket. Vi tolkar detta, i relation till nämnda författare ovan, att den variationen är än viktigare för barn med annat modersmål än svenska. Att få chansen att uppleva ett nytt språk på många sätt kan ge dessa barn större chanser att få förståelse för och samla erfarenhet i ett nytt språk. Då majoriteten av svenska förskolor inte har endast etniskt svenska barn är det viktigt som förskollärare att ha detta i åtanke anser vi, likväl skillnaderna i inlärningsförmåga, tidigare erfarenheter samt nuvarande kunskapsnivåer hos barn.

Slutord och förslag till vidare forskning

Användning av musik i förskoleverksamheten är inte ovanligt. Dock sker det ofta i en återskapande form, där barn och pedagoger sjunger sånger eller spelar musik på enkla instrument efter en förbestämd mall. Många pedagoger anser att musikinstrument är en stor tillgång vid musikaktiviteter, dock ses de inte som språkutvecklande verktyg, snarare som något som väcker intresse och är underhållande för barn. Musiken ger stora möjligheter för språkutveckling genom att erbjuda möjligheter för utforskande av ljud, melodi och även den egna kroppen. Utforskande av musik på olika språk leder till att barnen börjar se likheter och skillnader i språken. Samtalet kring musiken ger även en chans att låta barn tala om det abstrakta. Trots att en studie som denna är i liten skala samt relativt tidsbegränsad anser vi att resultatet ger en klar bild över det generella samtalet kring musik som språkutvecklande verktyg i dagens förskoleverksamhet. Något vi anser kan komplettera vår forskning och vidare utveckla synen på musik som språkutvecklande verktyg är forskning med förskolebarn som informanter och forskningsobjekt. Vår studie ger endast en bild av hur förskolans pedagoger tar sig an arbetssättet, för att ta reda på effekten av det bör barn vara i fokus. Vidare då studiens deltagare varit pedagoger i ett relativt litet geografiskt område, samt att vi haft ett litet antal deltagare, kan samma studie genomföras i större skala för att få ett mer generellt applicerbart resultat.

Referenser

- Berger, P. L. & Luckmann, T. (1991). *The social construction of reality: a treatise in the sociology of knowledge*. (Repr.) London: Penguin.
- Boberg, K. & Högberg, A. (2014). Estetiska lärprocesser i skola och lärarutbildning. I A. Burman (red.). (2014). *Konst & Lärande - Essäer om estetiska lärprocesser*. Södertörns Högskola: Södertörn Studies in Higher Education.
- Bryman, A. (2002). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber.
- Dahlin-Ivanoff, S. & Holmgren, K. (2017). *Fokusgrupper*. Lund: Studentlitteratur.
- Ehrlin, A. & Wallerstedt, C. (2013). Preschool teachers' skills in teaching music: two steps forward one step back. *Early Child Development and Care*, 184(12), 1800–1811. doi: 10.1080/03004430.2014.884086
- Ehrlin, A. (2012). *Att lära av och med varandra: En etnografisk studie av musik i förskolan i en flerspråkig miljö*. (Doktorsavhandling, Örebro Studies in Educational Sciences with an Emphasis on Didactics; 3). Örebro: Örebro Universitet.
- Ferm Thorgersen, C. (2012). Musikaliskt arbete med förskolebarn. I B Riddersporre & J. Söderman (red). *Musikvetenskap för förskolan*. Stockholm: Natur & kultur.
- Hjort, M. (2011). *Konstens betydelse – om konstarter och litteratur i skola och samhälle*. Stockholm: Carlsson Bokförlag.
- Holmgren, Y. (2012). Musikaliskt arbete med förskolebarn. I B Riddersporre & J. Söderman (red). *Musikvetenskap för förskolan*. Stockholm: Natur & kultur.
- Jederlund, U. (2002). *Musik och språk: ett vidgat perspektiv på barns språkutveckling*. (1. uppl.) Hässelby: Runa.
- Justesen, L. & Mik-Meyer, N. (2011). *Kvalitativa metoder – från vetenskapsteori till praktik*. Lund: Studentlitteratur.
- Kalinde, B. & Vermeulen, D. (2016). Fostering children's music in the mother tongue in early childhood education: A case study in Zambia, *South African Journal of Childhood Education* 6(1), a493. doi: 10.4102/sajce.v6i1.493
- Kultti, A. (2013). Singing as language learning activity in multilingual toddler groups in preschool. *Early Child Development and Care*, 183(12), 1955–1969. doi: 10.1080/03004430.2013.765868

Lagerlöf, P. & Wallerstedt, C. (2018). Förskollärares perspektiv på musikundervisningens utmaningar för de yngsta barnen i förskolan. *Barn*, 36(3–4), 59–78. doi: [10.5324/barn.v36i3-4.2897](https://doi.org/10.5324/barn.v36i3-4.2897)

Phillips, D.C. & Soltis, F. J. (2014) *Perspektiv på lärande*. Lund: Studentlitteratur.

Pitts, S. E. (2016). Music, Language and Learning: Investigating the Impact of a Music Workshop Project in Four English Early Years Settings. *International Journal of Education & the Arts*, 17(20), 1–26.

Pramling Samuelsson, I., Asplund Carlsson, M., Olsson, B., Pramling, N. & Wallerstedt, C. (2015). *Konsten att lära barn estetik*. Lund: Studentlitteratur.

Thomsson, H. (2010). *Reflexiva intervjuer*. Lund: Studentlitteratur.

Salmon, A. (2010). Using music to promote children's thinking and enhance their literacy development. *Early Child Development and Care*, 180(7), 937–945. doi: 10.1080/03004430802550755

Skolverket. (2016). *Läroplan för förskolan Lpfö98*. (Rev. 2016). Stockholm: Skolverket.

Svensson, A-K. (2013). *Litteraturprofil i förskoleverksamheten - vad ger det barnen? En utvärdering av ett samarbete mellan bibliotek, förskola och familjedaghem*. Högskolan i Borås: Institutionen för pedagogik.

Vesterlund, M. (2003). *Musikspråka i förskolan: med musik, rytmik och rörelse*. (1. uppl.) Stockholm: Runa.

Vetenskapsrådet. (2011). *God forskningssed*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Wallerstedt, C. & Pramling, N. (2017). Estetiska uttrycksformer och lärande. I A. Lindgren, N. Pramling & Säljö, R (red.). (2017). *Förskolan och barns utveckling – grundbok för förskollärare*. Malmö: Gleerups.

Bilagor

Missivbrev

Hej!

Vi är två studenter som skriver ett examensarbete vid Högskolan Väst. Vårt arbete syftar till att undersöka förskoleverksamhetens idéer och praktiker rörande musik som språkutvecklande verktyg. För att få kunskap om detta ska vi göra fokusgruppsintervjuer med förskollärare och barnskötare. Vi är därför tacksamma om du kan skicka det här vidare till dina förskollärare och barnskötare samt svara oss om någon eller några vill delta och när det passar.

Vi följer Vetenskapsrådets forskningsetiska principer. Den informationen som lämnas behandlas konfidentiellt. Den kommer enbart att användas för denna undersökning. Fokusgruppsintervjuerna kommer ta högst en timme, samt de kommer att spelas in. Deltagandes svar hanteras också på sådant sätt att andra än vi inte kan identifiera vem som sagt vad. Deltagande är frivilligt. De har också rätt att när som helst avbryta sitt deltagande om de så önskar och utan några negativa konsekvenser. Om du eller de förskollärare och barnskötare som informeras har frågor om undersökningen kan ni kontakta oss via e-mail:

hampus.ahlcrona@student.hv.se eller girish.framvik@student.hv.se

Vänliga hälsningar

Hampus Ahlcrona och Girish Framvik

Nyckelfrågor

1. Hur ser ni på musikens roll i förskolan?
2. Vilka kopplingar finns mellan musik och språk?
3. Hur kan musikaktiviteter utformas för att gynna barns språkutveckling?
4. Vilka aspekter av musiken (t.ex. sång, rytmik, instrumentspel mm.) anser ni är viktigast för språkutveckling? Förklara.
 - a. Sång
 - b. Rytmik
 - c. Instrumentspel
 - d. Annat?
5. Vilka är de största utmaningarna när det gäller att använda musik som språkutvecklande aktivitet?